

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

JAWNA
SIUZBOWA

WYDZIAŁ

Exz. Nr 1

Mjr dypl. Zdzisław GALEWSKI

**WSPÓLDZIAŁANIE
NA SZCZEBLACH TAKTYCZNYCH**
Skrypt wykładu

48671

WARSZAWA

KWIECIEŃ

1980

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

JAWNE
SIUŻETOWE

~~XXXXXXXXXX~~
Egz. Nr 1

Mjr dypl. Zdzisław GALEWSKI

**WSPÓDZIAŁANIE
NA SZCZEBŁACH TAKTYCZNYCH**
Skrypt wykładu

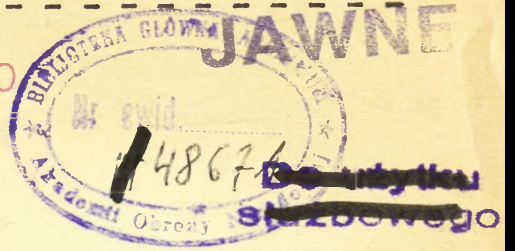
48671

WARSZAWA

KWIECIEŃ

1980

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

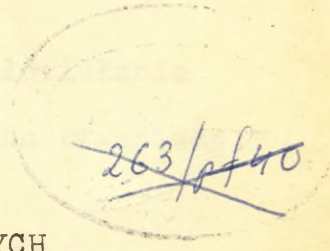

"ZATWIERDZAM"
SZEF KATEDRY TAKTYKI OGÓLNEJ

płk doc. dr Ryszard GAJDA
PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 54305

Egz. nr 1.

WSPÓŁDZIAŁANIE NA SZCZEBLACH TAKTYCZNYCH

/skrypt wykładu/

OPRACOWAŁ:

mjr dypl. Zdzisław GALEWSKI

Plan wykładu

I. Wprowadzenie do tematu

II. Ogólna charakterystyka współdziałania

1. Definicja i istota współdziałania
2. Zasady współdziałania
3. Wymagania stawiane przed współdziałaniem

III. Organizacja współdziałania

1. Współczesne warunki organizacji i współdziałania
2. Zakres przedsięwzięć składających się na organizację współdziałania
3. Etapy organizacji współdziałania
4. Miejsce i sposoby pracy dowódcy z podwładnymi w ramach organizacji współdziałania
5. Dokumentacja współdziałania

IV. Realizacja współdziałania

1. Istota realizacji współdziałania
2. Kierowanie współdziałaniem w systemie dowodzenia wojskami, współdziałanie a dowodzenie
3. Organizacja współdziałania w okresie realizacji współdziałania
4. Realizacja współdziałania przez wojska

V. Zakończenie /wnioski/

I. Wprowadzenie do tematu.

W ostatnich latach obserwujemy wzrost zainteresowania współdziałaniem wojsk. Nie jest to wynik przejściowej „mody” na wybrany problem taktyczny. Wzrastające możliwości manewrowe wojsk, powszechność działań na samodzielnych kierunkach, duża głębokość zadań, brak ciągłych linii frontu, przeniesienie działania wojsk w wymiar powietrzny; wszystko to stwarza potrzebę precyzyjnego łączenia wysiłków uczestników walki, jednocześnie bardzo utrudniając ich synchronizację.

Wagę problemu podkreślił Minister Obrony Narodowej gen. armii Wojciech Jaruzelski, stwierdzając w czasie omówienia ćwiczenia TARCZA-76: „...współdziałanie należy do rzędu najwyższych umiejętności dowódczych i sztabowych”. Fakt, że od tego czasu znaczenie współdziałania nie zmniejszyło się dokumentnie fragment rozkazu MON do szkolenia Sił Zbrojnych w 1980 roku: ...współdziałanie traktować jako priorytetowe zagadnienie szkoleniowe. Podwyższać na wszystkich szczeblach dowodzenia umiejętność organizacji i utrzymania współdziałania”.

Plany tematyczne w ASG WP nie przewidują ćwiczeń poświęconych wyłącznie współdziałaniu. Problematyka ta przewija się natomiast we wszystkich ćwiczeniach akademickich. W ćwiczeniach głównych na I i II kursie WWL program przewiduje specjalne zajęcia w terenie. Istnieje tendencja do zwiększania czasu na nauczanie problematyki współdziałania, co stanowi m.in. element realizacji wspomnianego rozkazu MON. Studia w ASG WP muszą przygotować przyszłych absolwentów do sprawnego rozwiązywania problemów współdziałania. Od słuchaczy grup ogólnowojskowych wymaga się przede wszystkim wyrobienia umiejętności organizacji systemu współdziałania poprzez powiązanie wysiłków wszystkich rodzajów wojsk w jedną całość, a także kierowania tym systemem. Słuchacze grup specjalistycznych muszą posiadać znajomość organizacji współdziałania wojsk swojej specjalności z innymi wojskami w ramach ogólnego systemu współdziałania.

Jednym z głównych powodów przywiązywania dużej uwagi do nauczania współdziałania w Siłach Zbrojnych jest złożoność tej problematyki. Radziecki teoretyk wojskowy - W. SAWKIN stwierdza: „... w umiejętności zapewnienia sprawnego współdziałania skupiają się, jak w soczewce zdolności organizatorskie i dojrzałość taktyczna dowódców i organów kierowania”. Te słowa potwierdzają fakt, że organizacja i utrzymanie ciągłego współdziałania jest

jednym z najważniejszych i najtrudniejszych obowiązków dowódców i sztabów na szczeblach taktycznych. Potwierdza to również praktyka szkolenia wojsk. Obserwacja ćwiczeń z wojskami wskazuje na istnienie wielu niedomagań w tym zakresie, pomimo dużego wysiłku ćwiczących i zrozumienia znaczenia problemu. Przykładem może być ostatecznie ćwiczenie 15DZ p.k. "TUKAN-80" prowadzone na przełomie lutego - marca 1980 roku. Pomimo wysiłków organizacyjnych dowódcy i sztabu oraz stosowania pomysłów i nowatorskich rozwiązań w ramach organizacji współdziałania, praktyczne działanie wojsk nie zostało dokładnie zsynchronizowane, a jeden z pułków ze znacznym opóźnieniem wyszedł na rubież ataku.

II. Ogólna charakterystyka współdziałania

1. Definicja i istota współdziałania

Współdziałanie to uzgodnione^e co do celu, czasu i miejsca walki oraz wzajemnie uzupełniające się działanie wojsk na rzecz jak najlepszego wykonania wspólnego zadania.

Istota współdziałania polega na dążeniu do osiągnięcia wspólnym wysiłkiem celu walki /diapozytyw/

Współdziałanie osiąga się przez:^{1/}

- ✓ - jednolite~~x~~ zrozumienie celu działań bojowych, znajomości zadań i sposobów ich wykonania;
- ✓ - zapewnienie ciągłej łączności, ciągłe wzajemne informowanie się, jeden system orientowania, znajomość i właściwe stosowanie ustalonych sygnałów;
- wzajemne dogodne rozmieszczenie wojsk i udzielanie wzajemnego wsparcia i pomocy w walce;
- znajomość aktualnej sytuacji.

1/ Regulaminy Walki - /dywizja-pułk/ - projekt nowelizacji - nr 0657
str. 26.

2. Zasady współdziałania

Organizacja współdziałania, niezależnie od warunków jej trwania oraz rodzaju działań bojowych, podlega pewnym ogólnym, określonym na podstawie doświadczeń wojennych, praktyki ćwiczeń i rozważań teoretycznych, zasadom. Można do nich zaliczyć: /diapozytyw/

1. Współdziałanie organizuje się w odniesieniu do zadań, czasu i miejsca działania.
2. Współdziałanie sił i środków walki organizuje się na korzyść tych pododdziałów i oddziałów, które odgrywają główną rolę w wykonywaniu zadania bojowego.
3. Współdziałanie organizuje się na całą głębokość zadania, w tym najdokładniej na okres przełamania i zadania bliższego.
4. Koordinację wysiłków wojsk przeprowadza się pod kątem najlepszego wykorzystania skutków uderzeń jądrowych.

Krótką charakterystyką w/w zasad pozwoli lepiej zrozumieć ich sens i celowość stosowania.

Zadania, czas i miejsce to punkty odniesienia do uzgodnionych wysiłków uczestników walki. Współdziałania niemożna organizować w próżni; potrzebne jest skonkretyzowanie - jakie zadania, kiedy i gdzie będą wykonywane wspólnie. Realizacja rozpatrywanej zasady polega na:

- określeniu roli poszczególnych uczestników walki podczas wykonywania zadań częściowych, składających się na otrzymane zadanie bojowe;
- sprecyzowaniu miejsc /tzn. rubieży, kierunków, obiektów/ łączenia ich wysiłków;
- synchronizacji w/w działania w czasie.

Główną rolę w wykonaniu zadania bojowego odgrywają oddziały /pododdziały/ pancerne i zmechanizowane. One to zrealizują podstawowy cel natarcia, rozbicie npla i opanowanie nakazanych rejonów;

są więc bezpośrednim wykonawcą woli dowódcy. Dlatego bez względu na fakt, że na polu walki wszyscy wykonują odpowiedzialne i ważne zadania, wysiłki pozostałych uczestników walki muszą być podporządkowane interesom wojsk ogólnowojskowych. Realizacja tej zasady polega na zorganizowaniu takiego systemu współdziałania, który mógłby zapewnić w każdym miejscu i czasie warunki do wykonania zadania przez oddziały /pododdziały/ pancerne i zmechanizowane. Wymaga to odpowiedniej synchronizacji działania specjalistycznych elementów ugrupowania.

Organizacja współdziałania na całą głębokość otrzymanego zadania wynika z konieczności określenia sposobu działania wojsk po zapoznaniu ich z celem tego działania /czyli po postawieniu zadań bojowych/. O ile jednak określenie zadań jest sprawą stosunkowo prostą, to dokładne sprecyzowanie sposobów ich wykonania /a więc współdziałania/ nie zawsze jest możliwe. Wynika to z faktu, że dowódca nie posiada pełnych danych o nieprzyjacielu, terenie i sytuacji w głębi pasa natarcia. Ich ilość maleje wraz z zagłębieniem się w obronę przeciwnika. W tej sytuacji brak realnych podstaw do dokładnej organizacji współdziałania. Stąd - najdokładniej organizuje się współdziałanie na okres przełamania i wykonania zadania bliższego, natomiast ogólnie - na kolejne etapy walki.

Broń jądrowa jest podstawowym środkiem rażenia a jej użycie może mieć decydujące o wynikach walki znaczenie, dlatego też odgrywa specjalną rolę w systemie współdziałania.

Realizacja zasady wykorzystywania skutków uderzeń jądrowych podczas organizacji współdziałania polega na takiej synchronizacji wysiłków wojsk, która pozwoli na szybkie wyjście w powstałe wyłomy, uniemożliwienie nieprzyjacielowi likwidacji skutków uderzeń oraz rozwinięcie natarcia celem wykonania otrzymanego zadania bojowego.

3. Wymagania stawiane przed współdziałaniem

Współdziałanie realizowane wg. omówionych zasad nie gwarantuje jeszcze skuteczności. Ażeby ją osiągnąć, musi ono spełnić - zarówno w sferze organizacji, jak i realizacji - pewne wymagania. Można do nich zaliczyć:

- dokładność,
- kompleksowość, ciągłość,
- elastyczność,
- konsekwencję,
- operatywność

Ponieważ szczególną rolę odgrywają trzy pierwsze, niezbędna jest ich krótka charakterystyka.

Dokładność współdziałania wyraża się w szczegółowym uzgodnieniu czynności wojsk w czasie wykonywania poszczególnych etapów /fragmentów/ zadania. Jest to budowa pewnego systemu, w którym każdy z wykonawców ma do spełnienia własne, ale ściśle związane z innymi zadania. Brak zrozumienia swej roli przez jednego z uczestników walki może decydować o nieprzydatności całego systemu. Dlatego organizacja współdziałania musi stworzyć dokładny scenariusz działania, w którym role zostaną dokładnie określone.

Potrzeba dokładności we współdziałaniu nie zawsze idzie w parze z możliwością jej zapewnienia. Mówiłem już o tym, omawiając stopień dokładności organizacji współdziałania na poszczególne zadania. Trzeba jednak wyraźnie podkreślić, że jedynie brak możliwości może spowodować, że współdziałanie organizuje się mało dokładnie. Wbrew potrzebom wymagania dokładności w organizacji współdziałania zostało w sposób jednoczesny określone w czasie II wojny światowej. Właśnie niedociągnięcia w organizacji współdziałania, w tym głównie brak dokładności, były jednym z podstawowych źródeł

niepowodzeń na froncie w 1941 r. np. w działaniu 352 dywizji piechoty w styczniu 1942 r., która nacierając na głębokość 8 km, co było zadaniem dnia, przy zdecydowanie korzystnym stosunku sił, poniosła wysokie straty, nie wykonując w określonym czasie zadania. Ostatecznie dywizja dopiero po 4 dobach walki, w trakcie której udokładniono współdziałanie wojsk, wyszła na nakazaną rubież.

W dążeniu do zmiany tej sytuacji wydano wiele zarządzeń i rozkazów. Tak np. zarządzenie szefa Sztabu Generalnego gen. A. Wasilewskiego z 24.10.42 r. nakazuje "organizować dokładne współdziałanie w terenie na wszystkich szczeblach, a do dyspozycji dowódców bp wydzielić na ten cel nie mniej jak 4 godz. czasu dziennego". Istotną rolę w tym zakresie odegrał też "Regulamin Walki Piechoty" Armii Czerwonej, który na dokładność w organizacji współdziałania kładą wielki nacisk.

Kompleksowość współdziałania oznacza konieczność jego organizacji i realizacji w kilku płaszczyznach. Oto one:

- współdziałanie między podległymi oddziałami /pododdziałami/ ogólnowojskowymi;
- współdziałanie pomiędzy rodzajami wojsk;
- współdziałanie z sąsiadami;
- współdziałanie z siłami i środkami szczebla nadrzędnego.

Ciągłość współdziałania wyraża się w nieprzerwanym uzgadnianiu wysiłków wojsk i realizacji tych uzgodnień od początku do końca trwania walki. Ani organizacja ani realizacja współdziałania nie może obejmować jednego, wybranego fragmentu działań. Współdziałanie przygotowane na określony etap walki musi być tak zorganizowane, żeby umożliwić łączenie wysiłków w następnym, kolejnym etapie. Ciągłość współdziałania zapewnia się przez:

- organizację współdziałania na całą głębokość zadania /mimo różnic w stopniu dokładności/;

- udokładnianie współdziałania w miarę napływu informacji, w trakcie realizacji kolejnych zadań;
- natychmiastowe uzupełnianie luk w naruszonym systemie współdziałania;
- właściwe zrozumienie intencji przełożonego przez wykonawców, szczególnie w warunkach naruszenia systemu dowodzenia;
- sprawność dowodzenia.

3. Organizacja współdziałania

a/ Współczesne warunki organizacji współdziałania

Organizacja działań bojowych jest bezpośrednio i zawsze zależna od warunków. Te z kolei kształtują różne czynniki. Do jednego z najważniejszych należy zaliczyć czas. Jego rola jest szczególną, gdyż on właśnie głównie wpływa na różnice w pracy dowódcy i sztabu dziś w porównaniu z okresem II Wojny Światowej. Wówczas dywizja najczęściej dysponowała kilkoma dniami na przygotowanie natarcia. Współdziałanie organizowane w terenie, na stole plastycznym, wreszcie często na placach ćwiczeń, praktycznie przerabiając jego fragmenty.

W Armii Radzieckiej w ostatnich dwóch latach wojny przyjmowano, że dowódca dywizji potrzebuje na organizację współdziałania 1-2 dni a dowódca pułku jeden. Większość tego czasu poświęcano na pracę w terenie. Uważano, że dowódca dywizji powinien pracować w terenie na kierunku natarci każdego z pułków 6-10 godzin, a dowódca pułku - nie mniej jak 4 godziny na kierunkach działania batalionów. Interesujący jest przykład organizacji współdziałania przez dowódcę 282pp ze 175 DP w lipcu 1944 r. Kolejność pracy była następująca:

- praca z dowódcami bp i przydzielonych środków na stole plastycznym i organizacja współdziałania na całą głębokość zadania;

- wyjazd w teren na rekonesans;
- dokładna organizacja współdziałania w terenie na zasięg widoczności;
- sprawdzenie znajomości współdziałania przez podwładnych;
- ćwiczenia z wojskami w terenie zbliżonym do terenu przyszłych działań.

Niekiedy prowadzono nawet ćwiczenia współdziałania wojsk ze strzelaniem amunicją bojową.

W ciągu prawie trzydziestolecia, dzielącego nas od tego czasu, warunki organizacji działań bojowych uległy wielkim zmianom. Aktualnie i w przyszłości nie można będzie wydzielić tyle czasu, jak w II wojnie światowej. Na szczeblach taktycznych czas na organizację walki, kiedyś mierzony w dniach, dziś zamyka się w godzinach i minutach. Dlatego dążąc do osiągnięcia podobnych do tych sprzed lat efektów, poszukiwać trzeba innych sposobów organizacji współdziałania.

b/ Zakres przedsięwzięć składających się na organizację współdziałania.

Powszechnie uważa się, że organizacja współdziałania rozpoczyna się po postawieniu zadań bojowych, a w najlepszym razie po sprecyzowaniu decyzji przez dowódcę. Tkwi w tym zasadniczy błąd. Jeśli termin "organizacja współdziałania" rozumieć jako wydanie wytycznych do współdziałania, to można się z tym zgodzić. Rzecz w tym jednak, że te wytyczne dla podwładnych są tylko końcowym etapem organizacji współdziałania - tzn. całego zespołu przedsięwzięć umożliwiających ich wydanie. Dlatego też używając przyjętego powszechnie sformułowania "organizacja współdziałania" w odniesieniu do kolejnego po postawieniu zadań etapu pracy dowódcy trzeba

rozumieć pewną umowność tego określenia. Skoro tak, to sprecyzowania wymaga zakres przedsięwzięć składających się na organizację współdziałania. Należą do nich:

- ciągłe zbieranie danych o położeniu, gotowości i zdolności bojowej oddziałów /pododdziałów/;
- określenie i ogłoszenie zamiaru działania; *walki*
- planowanie użycia poszczególnych elementów ugrupowania bojowego;
- określenie sposobu wykorzystania przydzielonych i wspierających sił i środków;
- planowanie uderzeń broni jądrowej, lotnictwa i innych środków walki /organizacja systemu ognia/;
- określenie sposobu działania sił i środków podczas wykonywania ważniejszych etapów zadania;
- przewidywanie możliwych wariantów rozwoju sytuacji i ich wpływu na sposób walki;
- wydanie wytycznych podwładnym i kontrola ich zrozumienia.

Jak z tego widać, organizacja współdziałania jest s komplikowanym i stosunkowo długotrwałym /w stosunku do ogólnego czasu przeznaczanego na organizację walki/ procesem. Określenie sposobów działania wiąże się nierozzerwalnie z organizacją działań bojowych. Dlatego nieprzypadkowo większość z w/w przedsięwzięć, stanowiąc element organizacji współdziałania jest jednocześnie elementem przygotowania walki. Tak rozumiana organizacja współdziałania jest więc pojęciem znacznie szerszym od wytycznych i rozpoczyna się dużo wcześniej. W przyjmowanym w naszej praktyce schemacie pracy dowódcy i sztabu, początki organizacji współdziałania, której podstawę stanowią: zadanie bojowe i wytyczne przełożonego, występują już w analizie zadania. Już wtedy, studiując parametry otrzymanego zadania na tle zadań wykonywanych przez przełożonego i sąsiadów, dowódca kształtuje wstępny pogląd na wybór kierunku głównego uderzenia i zarys ugrupowania, tzn. elementy zamiaru, który będąc jądrem przyszłej decyzji, jest również pierwszym drogowskazem dla organizatorów współdziałania. Późniejsza praca sztabu w trakcie oceny położenia już bardzo wyraźnie służy interesom współdziałania. Szczególnie szefowie rodzajów wojsk i służb, budując na ogłoszonym przez dowódcę zamiarze sposób wykorzystania podległych wojsk na korzyść oddziałów /pododdziałów/ ogólnowojskowych, niejako „po drodze” rozwiązują problemy współdziałania. Tak więc organizacja współdziałania rozpoczyna się bezpośrednio po otrzymaniu zadania, a kończy wy-

daniem wytycznych, przechodząc następnie w realizację współdziałania.

Etapy organizacji współdziałania.

W pracy dowódcy i sztabu nad organizacją współdziałania dosyć wyraziście rysują się trzy etapy:

1. Przedsięwzięcie przygotowawcze.
2. Ostateczne rozwiązanie problemów współdziałania.
3. Prace z podwładnymi /diapozytyw/.

Przedsięwzięcia przygotowawcze jako pierwszy z wymienionych etapów trwają od ogłoszenia zamiaru przez dowódcę do chwili sprecyzowania decyzji. Osoby funkcyjne sztabu po wysłuchaniu zamiaru dowódcy mają już pogląd na zamierzony przez niego sposób działania. Na tej podstawie sztab przystępuje do planowania użycia sił i środków, uczestnicząc jednocześnie w ocenie położenia. W czasie tej pracy muszą być rozważane wstępnie również problemy współdziałania. Dla przykładu: planując użycie artylerii, jej podział, zmiany So, czas otwarcia i prowadzenia ognia itp. trzeba uwzględniać zamierzone działania oddziałów /pododdziałów/ ogólnowojskowych.

Ostateczne rozwiązanie problemów współdziałania - jako kolejny etap pracy nad jego organizacją - rozpoczyna się po sprecyzowaniu decyzji przez dowódcę a trwa do czasu wydania wytycznych do współdziałania podwładnym. Podjęcie /sprecyzowanie/ decyzji kończy w zasadzie koncepcyjną pracę nad przygotowaniem działań bojowych. Decydującą i kierowniczą rolę w tym etapie spełniają operacyjne komórki sztabów /pułku i dywizji/. Określają one sposób współdziałania wojsk pancernych i zmechanizowanych oraz synchronizują wysiłki rodzajów wojsk na ich korzyść. Pracą nad współdziałaniem powinien bezpośrednio kierować szef sztabu. Pod jego nadzorem sztab przygotowuje dowódcy niezbędne dane do wydania podwładnym szczegółowych wytycznych, do których można zaliczyć:

- ustalenie sposobu współdziałania podczas wykonywania zadań określonych decyzją dowódcy;
- określenie możliwych wariantów rozwoju sytuacji w trakcie realizacji zadania i wybór najbardziej prawdopodobnych;
- wybór sposobu działania w w/w wariantach;
- synchronizacja działania poszczególnych elementów ugrupowania bojowego w czasie i przestrzeni;
- określenie sygnałów współdziałania;
- zorganizowanie systemu kierowania realizacją współdziałania;

- ustalenie potrzeb materiałowo-technicznych dla zabezpieczenia funkcjonowania systemu współdziałania oraz sposobu ich zabezpieczenia;
- przygotowanie danych do uzgodnienia współdziałania z sąsiadami;
- przygotowanie niezbędnych dokumentów /plan współdziałania itp/.

Na przyspieszenie organizacji współdziałania w tym etapie i ostateczne jej zamknięcie w terminie mogą mieć korzystny wpływ następujące zabiegi:

1. Wcześniejsze przystąpienie do rozważanego etapu organizacji współdziałania.
2. Usprawnianie procesu uzgadniania problemów współdziałania pomiędzy poszczególnymi komórkami sztabu.
3. Wypracowanie w sztabach stałych fragmentów organizacji współdziałania, niezależnych od sytuacji i treści zadania. Może to ograniczyć zakres przedsięwzięć w ramach prac nad przygotowaniem współdziałania celem wykonania konkretnego zadania. Mogą to być np. takie przedsięwzięcia jak:
 - określenie stałych sygnałów współdziałania,
 - opracowanie stałych danych i zasad korzystania z sieci współdziałania,
 - opracowanie i wdrożenie odpowiednich dokumentów, pomocnych w organizacji i realizacji współdziałania /np. wzory wytycznych, planów, formalizacja dokumentów/.

Praca z podwładnymi, jako kolejny etap organizacji współdziałania ma na celu:

- przekazanie wytycznych do współdziałania, wypracowanych w czasie poprzednich dwóch etapów,
- kontrolę ich zrozumienia,
- wyjaśnienie ewentualnych wątpliwości,
- nadzór nad uzgadnianiem szczegółów wykonawczych przez dowódców współdziałających elementów ugrupowań.

O ile w poprzednich etapach współdziałanie organizował sztab przy ograniczonym udziale dowódcy, to z podwładnymi w zasadzie pracuje dowódca osobiście. Jest to ta część pracy, która niekiedy /niesłusznie/ nazywa się organizacją współdziałania. Ten etap pracy z podwładnymi jest niezmiernie ważny i stanowi ukoronowanie wysiłków organizacyjnych. Z tego względu wymaga on szerszego od poprzednich etapów omówienia i naświetlenia.

Sposoby pracy dowódcy z podwładnymi w ramach organizacji
współdziałania.

Zależnie od czasu dysponowanego na organizację działań bojowych oraz innych, mniej ważnych czynników, dowódca może w różnym miejscu i czasie omawiać współdziałanie z podwładnymi. Można jednak wyróżnić trzy podstawowe warianty:/diapozytyw/

1. Bezpośrednio po postawieniu zadań bojowych na podstawie decyzji podjętej z mapy - na SD.
2. Po rekonesansie i postawieniu zadań bojowych - w terenie. *w stymulacji*
3. Omawianie współdziałania w dwóch etapach:
 - a/ na SD z mapy, na całą głębokość zadania - ogólnie,
 - b/ w terenie, *po zakończeniu rekonesansu i po sprecyzowaniu zadań* na początkowy okres działania, w zasadzie w zakresie widoczności, dokładnie.

Pierwszy z w/w sposobów /na SD/ będzie stosowany w warunkach skrajnie ograniczonego czasu na organizację walki. W takiej sytuacji rekonesans w terenie - zawsze pożądanym - nie będzie możliwy. Jedynym obrazem terenu jest mapa, uzupełniona ewentualnie danymi o terenie uzyskanymi z innych źródeł. Niegdyś w sytuacji braku możliwości wyjazdu na rekonesans omawiano współdziałanie na stole plastycznym lub piaskownicy. Nie wykluczając tego sposobu, który zapewniając w miarę wierne odbicie terenu, zasługuje na uwagę, trzeba go uznać za trudny w realizacji w warunkach rzeczywistego braku czasu, gdyż wymaga czasochłonnego przygotowania. Dlatego w takiej, na pewno niekorzystnej sytuacji, współdziałanie, podobnie jak jego podstawa - decyzja, muszą opierać się na danych z mapy.

Zasadniczym sposobem jest omówienie współdziałania z podwładnymi w terenie. Jeżeli tylko czas /nawet skromny/ pozwoli, dowódca nie może zrezygnować z możliwości konfrontacji swojej decyzji z terenem. Robi to zwykle z udziałem *2-4m* części podwładnych prowadzonych rekonesans. Kolejnym etapem pracy w terenie może być postawienie /względnie sprecyzowanie/ zadań, a następnie wydanie wytycznych do współdziałania.

Trzeci z wymienionych sposobów pracy dowódcy z podwładnymi nad współdziałaniem polega na omówieniu współdziałania po postawieniu zadań, np. na SD i z wykorzystaniem mapy. Dowódca wydaje wówczas wytyczne na całą głębokość, zgodnie z przyjętymi zasadami. Kolejnym fragmentem pracy z podwładnymi jest wyjazd w teren, gdzie po przeprowadzeniu rekonesansu i ewentualnie udo-
kładnienia /niekiedy zmianie/ zadań, dowódca omawia szczegółowo współdziałanie w granicach widoczności, a więc zwykle jedynie

na okres przełamania. Zaletą takiego sposobu pracy jest:

- możliwość dokładnego rozwiązania problemów współdziałania na najważniejszy okres walki w miejscu jej planowanego przebiegu,
- możliwość przekazania pełnych wytycznych, w dobrych warunkach, unikając niedogodności pracy w terenie w obliczu nieprzyjaciela,
- oszczędność czasu.

Odrębnym zagadnieniem związanym ze sposobem pracy dowódcy jest forma i treść wytycznych do współdziałania.

Dowódca powinien w wytycznych przekazać:

- cel działania w określonym etapie,
- sposób realizacji zadań przez poszczególne elementy ugrupowania bojowego,
- najbardziej prawdopodobne warianty rozwoju sytuacji w w/w etapie,
- sposób działania wojsk w tym wypadku.

Wymienioną treść dowódca powinien przekazać, omawiając każdy z etapów wykonywanego zadania. Ponadto, po wydaniu wytycznych, należy podać sygnały współdziałania oraz inne, niezbędne dane /np. dane radiowe sieci współdziałania, sygnały rozpoznawcze itp./.

Bardzo ważną sprawą jest sprawdzenie zrozumienia wytycznych do współdziałania przez podwładnych. Można to zrobić w różny sposób. W przypadku braku czasu dowódca musi się ograniczyć do kilku pytań, celem potwierdzenia przez podwładnych znajomości ich sposobu działania. Najskuteczniejszą metodą jest jednak „przegranie”, całościowe lub tylko wycinkowe, współdziałania. Polega ono na krótkim sprawdzeniu, metodą „gry” znajomości swojej roli przez podwładnych w określonym miejscu i czasie.

W każdym razie należy pamiętać, że element kontroli zrozumienia współdziałania powinien stanowić stały fragment pracy dowódcy z podwładnymi.

Dokumentacja współdziałania.

Podstawowym dokumentem, wykonywanym w sztabie pułku i dywizji i obrazującym sposób współdziałania wojsk jest „Plan współdziałania”.

Diapozytyw.

Niektóre problemy współdziałania mogą być również zobrazowane na mapach roboczych. Wówczas pełny, graficzny obraz współdziałania wojsk przedstawia się z map prowadzonych przez Wydział Operacyjny, natomiast na mapach roboczych szefów rodzajów wojsk i służb są one przedstawione w zakresie działania danej służby /rodz.wojsk/. W nie

W niektórych fragmentach realizacji zadania, szczególnie wtedy, kiedy precyzyjne współdziałanie jest szczególnie ważne i warunkuje osiągnięcie celu, celowym jest wykonywanie dodatkowych, graficznych /nieformalnych/ planów współdziałania. Mogą one np. przedstawiać sposób opanowania przeprawy, węzła dróg, miejscowości, cieśniny itp. Dokumenty takie opracowuje się na mapie o małej skali lub papierze, przyjmując skalę zapewniającą czytelne przedstawianie szczegółów współdziałania. Tak opracowane dokumenty są szczególnie przydatne przy omawianiu współdziałania z podwładnymi w sytuacji braku możliwości wyjazdu w teren.

4. Realizacja współdziałania.

a/ Istota realizacji współdziałania.

Realizacja współdziałania polega na wcieleniu w życie wytycznych dowódcy dywizji, stanowiących wynik organizacji współdziałania. Jest to więc kolejny etap pracy sztabów nad współdziałaniem, uzupełniony przez działalność bojową wojsk. Jak z tego widać, realizację współdziałania należy widzieć w dwóch płaszczyznach; tzn:

- jako działanie dowództw i sztabów wszystkich szczebli, pełniących nadzór nad wcielaniem wytycznych,
- jako działalność bojową współdziałających wojsk, realizujących wytyczne dowódcy.

Realizacja współdziałania rozpoczyna się z chwilą rozpoczęcia realizacji zadań bojowych przez wojska a kończy po wykonaniu przez nie tych zadań.

b/ Kierowanie współdziałaniem w systemie dowodzenia wojskami.

Współdziałanie a dowodzenie.

Kierowanie współdziałaniem wiąże się w sposób nierozzerwalny z dowodzeniem wojskami i stanowiąc jego nieodłączny element. Wynika to z faktu, że jest ono realizowane przez te same siły /dowództwo i sztab/ i środki oraz w tym samym czasie.

Praca dowódcy i sztabu nad utrzymaniem współdziałania /a więc kierowanie współdziałaniem/ polega na:

- ciągłym zbieraniu informacji o położeniu wojsk,
- prowadzenie nieprzerwanej oceny sytuacji i analizie możliwości wykonania zadań przez poszczególne elementy ugrupowania bojowego,
- podejmowaniu cząstkowych, fragmentarycznych decyzji w sytuacjach

- wymagających korekty przyjętego planu walki,
- przekazywaniu lub korygowaniu zadań dla wojsk,
 - informowaniu podległe sztaby o ogólnym położeniu, w tym szczególnie o położeniu sąsiadów,
 - przekazywaniu podwładnym zmian w wytycznych do współdziałania, wynikających ze zmiany lub korekty zadań.

Diapozytyw.

Ważnym warunkiem sprawności kierowania współdziałaniem jest organizacja pracy, w tym głównie obieg informacji w sztabie. Wynika to z faktu, że za wyjątkiem pionu operacyjnego, poszczególne komórki sztabu zajmują się działaniem różnych elementów ugrupowania bojowego, dlatego ich znajomość ogólnego położenia może być fragmentaryczna. Ciągła wymiana informacji poprawia znajomość sytuacji przez oficerów sztabu i ułatwia dowodzenie podległymi wojskami, umożliwiając w ten sposób jednocześnie kierowanie ich współdziałaniem.

c/ Organizacja współdziałania w okresie realizacji współdziałania.

Organizacja współdziałania na rzecz realizacji podjętej decyzji określa podstawowy wariant działania wojsk i przewiduje najbardziej prawdopodobne warianty rozwoju sytuacji. Jest jednak sprawą oczywistą, że nie ma możliwości przewidywania wszystkich wydarzeń w trakcie realizacji zadania, jakkolwiek należy do tego dążyć. Dlatego zawsze jest prawdopodobne wystąpienie w czasie walki takiej sytuacji, na wypadek której współdziałanie nie zostało zorganizowane. Wymaga to pośpiesznej organizacji współdziałania. Należy się liczyć z tym, że taki element współdziałania w okresie realizacji zadania może wystąpić dosyć często. Może również zachodzić potrzeba udokładnienia współdziałania na pewien fragment walki, na który poprzednio, w sposób ogólny, zostało już ono zorganizowane. Reasumując, przedsięwzięcia organizacyjne w okresie realizacji współdziałania, mają na celu:

1. Organizację współdziałania wojsk w wypadku powstania sytuacji nie uwzględnianej przed rozpoczęciem walki i na którą nie określano sposobu działania wojsk.
2. Udokładnienie współdziałania wojsk na ważny fragment walki /np. odparcie kontrataków, wprowadzenie drugiego rzutu do walki/, na który poprzednio w sposób ogólny było ono zorganizowane.

Sposób pracy dowódcy i oficerów sztabu w tym fragmencie organizacji współdziałania charakteryzuje przede wszystkim zwiększony pośpiech, wynikający z braku czasu w sytuacji dynamicznej. Rzutuje to oczywiście na zakres i treść przedsięwzięć.

d/ Realizacja współdziałania przez wojska.

W tym fragmencie wykładu zatrzymam się nad drugą z wymienionych już płaszczyzn realizacji współdziałania, tzn. związaną z działalnością bojową współdziałających wojsk. Realizacja współdziałania w tej płaszczyźnie polega na wspólnym łączeniu wysiłków elementów ugrupowania dywizji podczas wykonywania kolejnych zadań lub ich fragmentów, zgodnie z wolą dowódcy wyrażoną w wytycznych do współdziałania. Na tak rozumianą realizację współdziałania składa się:

- stałe wzajemne informowanie się o położeniu i sytuacji bojowej przez pododdziały i oddziały;
- powszechne stosowanie ustalonych sygnałów współdziałania i ich obserwacja;
- nadzór nad sprawnością funkcjonowania wykorzystywania ustalonych sieci współdziałania;
- ściska i terminowa realizacja sposobu działania określonego w wytycznych do współdziałania przez dowódcę;
- natychmiastowe meldowanie przełożonemu o wszelkich odchyleniach czasowo-przestrzennych od planu współdziałania, wynikłych w określonych sytuacjach bojowych;
- ciągła wzajemna pomoc sąsiadów w sytuacjach trudnych, nawet wówczas, gdy nie została ona nakazana przez przełożonego, jednak pod warunkiem, że nie zagrazi to realizacji ogólnego planu współdziałania;
- dokładna orientacja dowódców wszystkich szczebli w zadaniach wykonywanych przez sąsiadów oraz znajomość intencji przełożonego;
- powszechne dążenie do takiego sposobu działania, który umożliwiając wykonanie własnego zadania, będzie jednocześnie korzystny dla sąsiadów.

Bardzo ważną sprawą jest „technika” współdziałania, która zawsze umie dążyć do działania umożliwiającego pełne, optymalne wykorzystanie zróżnicowanych walorów techniczno-bojowych wszystkich uczestników walki. Szczególnie działanie rodzajów wojsk

na korzyść wojsk pancernych i zmechanizowanych musi mieć to na celu, co wymaga dużej precyzji ich wysiłków. Wszelka niedokładność grozi nie tylko zmniejszeniem skuteczności działania, ale wręcz może stanowić zagrożenie dla własnych wojsk. Przykładem mogą być liczne wypadki porażenia własnych wojsk przez lotnictwo w czasie ostatniej wojny /niechlubną sławę zdobyło pod tym względem lotnictwo amerykańskie/, oraz, mniej znane ale jeszcze bardziej częste porażenia ogniem artylerii. Jak z tego widać, skuteczność współdziałania zależy nie tylko od precyzyjnej organizacji, ale w równej mierze od sprawnej realizacji. Można więc stwierdzić, że jakkolwiek za współdziałanie odpowiedzialność ponoszą dowódcy wszystkich szczebli, to warunkuje je sprawność działania każdego żołnierza na polu walki.

Zakończenie.

Przedstawione w wykładzie problemy organizacji i realizacji współdziałania nie wyczerpują tematu. Zostały tu tylko zasygnalizowane węzłowe zagadnienia.

Współdziałanie, pomimo szerokich doświadczeń z wojny i ćwiczeń, wymaga ciągłego doskonalenia. Szczególnie wiele jest do zrobienia w dziedzinie organizacji współdziałania. Wysiłek dowództw i sztabów może być skierowany przede wszystkim na skrócenie czasu organizacji współdziałania przy poprawie dokładności i niezawodności systemu. Wymaga to ciągłego doskonalenia dowódców i sztabów wszystkich szczebli. Obecnie w Siłach Zbrojnych zwraca się uwagę na ten problem, co stwarza nadzieję na jego skuteczne rozwiązanie. Obserwacja ćwiczeń wskazuje wprawdzie na istnienie wielu niedociągnięć, ale fakt eksponowania współdziałania i zrozumienie jego znaczenia z całą pewnością doprowadzą do poprawy sytuacji.

Temu celowi służy między innymi nauczanie współdziałania w ASG WP. Słuchacze ASG po zakończeniu studiów i rozpoczęciu służby w jednostkach będą mieli wiele do zrobienia w tym zakresie.

Wydrukowano w 5 egz.

Egz. nr 1-5 Bibl. Tajna

Wyk. mjr GALEWSKI

Druk. E.K.

Nr ks. masz. Pf83/KTO

LITERATURA

A. Materiały normatywne

1. Rozkaz ministra Obrony Narodowej do szkolenia Sił Zbrojnych PRL w roku 1980. Wyd.MON - SG WP Oddział Szkolenia Operacyjnego - 1979 r.
2. Regulamin Walki Sił Zbrojnych PRL /dywizja-pułk/ - wyd.MON 1964 r.
3. Regulamin Walki Sił Zbrojnych PRL /dywizja-pułk/. Projekt nowelizacji. Wyd.ASG 1979 r.
4. Podręcznik "Taktyka Ogólna". Wyg.MON 1968 r.

B. Materiały pomocnicze:

1. Myśl Wojskowa nr:

- 3/79 str. 5 - "Współczesne współdziałanie na szczeblach taktycznych - charakterystyka i organizacja"
 - 3/79 str. 14 - "O kulturze współdziałania"
 - 4/79 str. 13 - "Organizacja i realizacja ciągłego współdziałania taktycznego w walce ze szczególnym uwzględnieniem natarcia"
 - 6/79 str. 5 - "Problemy współdziałania w natarciu związku taktycznego"
 - 8/79 str. 12 - "Organizacja współdziałania ZT w boju spotkaniowym"
 - 9/79 str. 37 - "O współdziałaniu wojsk na szczeblu taktycznym".
 - 10/79 str. 21 - "Jeszcze o współdziałaniu"
 - 11/79 str. 5 - "O istocie współdziałania i jego organizacji we współczesnych warunkach".
2. W.SAWKIN - "Podstawowe zasady sztuki operacyjnej i taktyki" Wyd.BWW 1974 r.
 3. IWANOW, SAWIELIEW, NADOLSKI - "Zasady dowodzenia wojskami". Wyd.MON, BWW 1973 r.

$5 \times 5 = 20$
 $4 \times 5 = 20$
 444
 40
 36
 $\frac{40}{40}$
 $5 \times 5 = 25$
 $8 \times 4 = 32$
 432
 $57'13$
 50
 34
 $\frac{10}{10}$

